

บทบรรณาธิการ Editorial

ศยามล เจริญรัตน์

Sayamol Charoenratana

วารสารความเป็นธรรมทางสังคมและความเหลื่อมล้ำฉบับนี้เป็นฉบับท้ายของ พ.ศ. 2564 และเรากำลังก้าวเข้าสู่ปีใหม่อีกครั้งหนึ่งกับในธรรมเนียมใหม่จากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา กว่าสองปีที่เราต้องอยู่ในภาวะระมัดระวังตัว หวาดระแวงและไม่มีความมั่นคง แม้ว่าสถานการณ์ด้านการกระจายวัคซีนเหมือนจะกระเตื้องขึ้น แต่ผลกระทบต่อกลุ่มต่างๆ ในสังคมยังคงมีให้เห็นอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกันความเคลื่อนไหวทางสังคมในประเทศก็ดูมีชีวิตชีวาไม่ต่างกัน การปะทะทางความคิดของขั้วความเห็น อายุ และเพศ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องผ่านเวทีทางสังคม เวทีการเมือง และเวทีวิชาการ ที่กระตุ้นสังคมให้พร้อมคิดและทำไปด้วยกันอย่างเสียไม่ได้

ในขณะที่ที่ผ่านมาการเผยแพร่งานทางวิชาการกำลังเผชิญกับความท้าทายของการกำกับทางจริยธรรมหลายรูปแบบ ไม่เฉพาะแค่การให้ความสำคัญด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ แต่หมายถึงคุณภาพของบทความวิชาการเหล่านั้น รวมไปถึงการฉ้อฉลทางวิชาการผ่านการเขียนบทความเพื่อการตอบสนองต่อข้อเรียกร้องต่างๆ ทางวิชาชีพ แต่นั่นก็ไม่ได้เป็นเหตุอันสมควรให้เกิดความหอย่นยานทางจริยธรรมและความถูกต้องแต่อย่างใด วารสารหวังที่จะเป็นหนึ่งในทางแสดงจุดยืนถึงความถูกต้องและไม่เป็นการสร้างแนวปฏิบัติที่นำไปสู่การลดทอนคุณค่าของงานวิชาการ และหวังว่าวงการวิชาการจะช่วยกันก้าวพ้นความท้าทายเหล่านั้นในเร็ววัน

บทความในวารสารฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิชาการและบทความวิจัยสามชิ้น บทความวิชาการชิ้นแรกของปิติเทพ อยู่ยืนยง เรื่อง **“บทบาทของกฎหมายในการส่งเสริมการจัดทำงบประมาณที่คำนึงถึงมิติหญิงชายในประเทศแคนาดา”** ที่นำกรณีศึกษาของประเทศแคนาดา มาวิเคราะห์ให้เห็นว่าการให้มุมมองความเท่าเทียมทางเพศจะก่อให้เกิดการจัดทำงบประมาณที่ไม่เลือกปฏิบัติ อีกทั้งการเชื่อมโยงบทบาทของกฎหมายในการส่งเสริมให้เกิดการจัดทำงบประมาณที่คำนึงถึงมิติหญิงชาย หรือ Gender Responsive Budget (GRBs) ได้อย่างไร ซึ่งเป็นภาพที่น่าจะเป็นตัวอย่างสำหรับรัฐไทยในการกำหนดแนวทางการสร้างความเท่าเทียมระหว่างหญิงชายผ่านบทบาททางกฎหมายได้ในอนาคต โดยเฉพาะการลดความเหลื่อมล้ำอันเกิดจากโครงสร้างการให้บริการของรัฐและการเข้าถึงระบบสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน บทความวิจัยชิ้นต่อมาได้บอกเล่าเรื่องราวของคนทำงานในต่างประเทศผ่านบทความภาษาอังกฤษว่าคุณภาพชีวิตหรือชีวิตที่ดีล้วนเป็นความต้องการของคนทำงานไม่ต่างกันทั่วโลก เรื่อง **“ทุนทางสังคมกับความมั่นคงในการดำรงชีพของแรงงานตัดเย็บเสื้อผ้าผ่านอกระบบใน สปป. ลาว: การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง”** (Social assets and livelihood securities of the informal garment workers in Lao PDR: Using a structural equation model) ของ ฮันเวเดส ดาววิสันต์ นักวิชาการลาวที่ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความเห็นทางวิชาการในวารสารครั้งนี้ตั้งคำถามว่าทุนทางสังคมส่งผลต่อความมั่นคงในการดำรงชีพของแรงงานตัดเย็บเสื้อผ้าผ่านอกระบบใน เวียงจันทน์ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวหรือไม่ ในกลุ่มแรงงานห้ากลุ่มคือ แรงงานเครือข่าย แรงงานอิสระ แรงงานรายวัน แรงงานในชุมชน และ แรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งผลทางการ ทุนทางสังคม เช่น การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนของชุมชน ความเชื่อใจของคนงาน การมีส่วนร่วมของชุมชน ความสัมพันธ์ของเพื่อนบ้าน

ความสัมพันธ์ระหว่างการจ้างงาน ความสัมพันธ์ของครัวเรือน และปฏิสัมพันธ์ของครัวเรือน ล้วนส่งผลต่อความมั่นคงในการดำรงชีวิตทั้งสิ้น บทความสุดท้ายของเล่มนี้ เรื่อง “สิทธิชุมชนกับความเป็นพื้นที่สาธารณะของฮาเบอร์มาส: เครื่องมือในการต่อรองอำนาจรัฐ” (Community Right and Habermas’ Public Sphere: Tool for negotiating state power) ของวาสนา ศรีจำปา ชวนเราถกเถียงในเรื่องของสิทธิชุมชนไม่เฉพาะในประเทศไทยว่าการเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของสิทธิในระดับชุมชนที่มักมุ่งไปที่เรื่องการจัดการทรัพยากรกับการต่อรองอำนาจรัฐที่ผ่านมามีพื้นฐานจากความเหลื่อมล้ำที่นำไปสู่การสร้างพื้นที่พูดคุยแลกเปลี่ยนที่เป็นเครื่องมือในการต่อรองกับอำนาจที่ไม่เท่าระหว่างรัฐและชุมชน ซึ่งคำถามหนึ่งที่วาสนาสนใจชวนเราไปถกต่อว่าพื้นที่สาธารณะในการพูดคุยนั้นเป็นไปในทางเดียวกับที่ฮาเบอร์มาสเสนอเกี่ยวกับ “พื้นที่สาธารณะ” ได้อย่างน่าสนใจ

งานปริทัศน์หนังสือเรื่อง “ประชานิยม: ความรู้ลึกลับพหุ” ของ เกษียร เตชะพีระ แปลมาจาก Populism: A Very Short Introduction ของ Cas Mudde และ Cristóbal Rovira Kaltwasser นักเศรษฐศาสตร์ที่ศึกษากระบวนการประชานิยมทั่วโลก อีกทั้งเสนอมุมมองมิติเพศ หรือมุมมองชาติพันธุ์ในการเมืองให้สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้นผ่านปรากฏการณ์การเมืองประชานิยมจากกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ในแถบอเมริกา วาตินอเมริกา และยุโรป

สุดท้ายนี้ วารสารยังคงเปิดรับงานวิชาการที่มีคุณค่ารวมไปถึงผลงานสร้างสรรค์ประเภทต่างๆ ที่วารสารกำหนดเพื่อให้เกิดการแบ่งปันความรู้ในวงวิชาการ สร้างพื้นที่ในการพูดคุยแลกเปลี่ยนอย่างมีคุณค่า พัฒนาให้เกิดการขับเคลื่อนทางสังคมที่จะลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมทางสังคม และหวังให้เราสามารถก้าวเข้าสู่มาตรฐานวารสารที่ดียิ่งขึ้นต่อไป